

majd szóbeszéd cifráz megint
sorsomra tarkabarka színt
ki melyik máznak a bolondja
mámoráért tódul nyomomba
kényszer szülte emberfogó
kendőzetlen mondd mire jó
évtizedeket ismeretlen
irhámiban ébren átteleltem

Horváth Elemér

GRODEK 1994

az erdő végre megadja magát
végzetes azúrnak a szarvas orrlíka
füstöl a tisztáson magányos kalyibát
ellep a vadzab és a tátika

lepkék begubóztak dúsgazdag a moha
a tölgy lábán se fehérlófia
se görög pantheon roskadt diadalív
avar fölött a vadszőlő s avitt

gyökerekbe vonult a nedvesség
rovar páncélján késő barna nap
tükröbe néz átlátszanak a levelek
mielőtt sötétkék patakba hullanak

KÉT KÉP EGY ALBUMBÓL

I

a tisztáson melegen néz az őz
hideg állóvízbe rivális istenek
magasabb régiókba költöztek
a nap a hó a hold a pantheon

a levetkőzött asszony egyedül
sérült szerelmét faggatja miért?
a vér magányos hullámaiban
hatalmas kérdőjel a szemérme

elcsengett nevetésekben
egy fehér kislány fésüli haját
a szőkéből a gesztenye felé
a kalmár megméri az arany fokozatait
műhelyében itt az idő
az idő

II

a szőlő megérett a latin térítő
cypriánt idézi excelsior
a füledt boltívek alatt
kódexekbe gyűltek az évgyűrűk

egy longobárd boglár egy szarmata hüvely
méri a halhatatlan partokat
a vesperásra érkezők tekintete
10-20 homályos évtized

a modern idióma természetesen
számba veszi a száj vércsőppjeit
mezsgyekő fölött fehérebb a hold
mint holt lába
amikor átlépi a küszöböt

RES PUBLICA

hasonlóképp kővé vált városok
most már nyíltan idegen nap alatt
fiatal cigánylány és meztelen
alámerül briliáns jóslataiba

jánusz a skorpió jegyébe lép
hangtalan hindu végtelen
kikezdi az ismert kozmoszokat
buddha rövidlátó bakkhusz szakálla ősz

a jácinthaju latin lányokat
 mértéktelenül barbár élvezi
 s az átrium márvány echóiban
 hazátlanul ődög az eunuch

Babarczy Eszter

AZ ELUTASÍTÓ KRITIKÁRÓL

Azt írtam egyszer, meggondolatlanul, hogy „*az elutasító kritikának sok értelmét nem látom, de erről majd máskor*”, s Radnóti Sándor szavamon fogott. Így aztán most el kell gondolkodnom arról, miért nem látom, miért látom mégis, feltéve, ha... értelmét az elutasító kritikának. Hogy efféle dolgokról, dolgok értelméről beszéljünk, mindig hátra kell lépnünk egy kicsit. A horizont kitágul, a vértelen általánosság fenyeget, könnyen elmerülhetünk egy voltaképpen-mit-jelent-ez-a-gyakorlatban elméletbe. Az alábbi eszmefuttatások nem az elmélet igényével születtek: ezekből a zilált jegyzetekből nem rajzolódhat ki egy tágas, de szépen illeszkedő kövekből felépített teoretikus mű – megint csak azt mondom: majd máskor –, de nem is ez a cél. Túlzottan is belebonyolódnunk néha az elméletekbe, holott a negatív kritika önmagában nem elméleti kérdés. Nagyon is gyakorlati kérdés. A kérdés az: írjunk-e, miért írjunk és hogyan írjunk negatív kritikát. Vagy, szerényebben, pusztán arra szeretnék itt magyarázatot adni, miért nem írok szívesen elutasító kritikát irodalmi vagy egyéb műalkotásokról – hangsúlyozom, műalkotásokról! –, ma, ezekben a magyar irodalmi lapokban, ezen a Magyarországon.

1

Néhány alapfogalomra azért szükségünk lesz.

1. A kritika ítélet. Hogy hódoljak korunk némiképp eltúlzott etimologizáló divatjának: a kritizálás a krinó görög igéből ered, és a görög szótáram szerint már eredetileg is azt jelentette, hogy kiválogatni, megítélni. Nincs mese, kritizálni muszáj, méghozzá kritizálni a „kiválogatás, megítélés” értelmében. A mai angolszász irodalomtudományban a „criticism” mindinkább a „tudományos elemzés” vagy „szisztematikus értelmezés” jelentés felé halad, s az úgynevezett „értékelő kritika” afféle betokosodott, érintetlen maradványszámba megy, amelyet vagy kivet magából a tudomány teste, vagy megőriz, de különösebb tennivalója már nincs vele. Ennek ellenére én a továbbiakban mindvégig a kritika ítélkező mozzanatáról fogok beszélni, nem az értelmező mozzanatról. De még az ítélkezésnek is sok műfaja van. Van először is az „orientáló” kritika, a napilapok vagy hetilapok kritikája. Az orientáló kritikára nagy szükség van. A kissé esetleges, egyoldalú vagy már-már túlzottan eklektikus kritikái rovatok ismeretében talán inkább úgy kell mondanom: nagy szükség lenne. De az orientáló kritika ritkán tisztán elutasító – talán a színházi kritikák érthető kivételével –, mert a „kiválogatásra”